

Γ. ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ (1880-1909) σελίδες 80 -88

Γ.1. Η ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΥ (σελ. 80-81)

1875-1880: μεταβατική περίοδος

Εκλογές:

1875 και 1879	κανένα κόμμα δεν έχει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία
1884	Τρικούπης και Δηλιγιάννης έχουν το 92,2% των εδρών

Θεμελίωση κοινοβουλευτισμού και δικομματισμού

Τρικούπικό κόμμα από το 1875 έχει πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας (συγγενικό με Α. Κουμουνδούρο)

1. Κράτος δικαίου
2. Εξορθολογισμός διοίκησης, προσόντα δημοσίων υπαλλήλων
3. Ανάπτυξη οικονομίας, γεωργίας
4. Άμυνα, υποδομές, συγκοινωνίες

Προσπάθειες

1. Οργανωτικές μεταβολές, αύξηση φόρων, σύναψη δανείων
2. Παροχή κινήτρων σε ιδιώτες για επενδύσεις

Συνεπής εφαρμογή προγράμματος

- Εξάντληση φορολογούμενων
- Επιβάρυνση προϋπολογισμού

Πτώχευση 1893

Μέχρι δεκαετία 1870

Κράτος: κύριος εργοδότης, θέσεις εργασίας, κοινωνική ανέλιξη, ικανοποιητικό εισόδημα

Οι περισσότεροι ζητούν μια θέση στο δημόσιο.

Νέες συνθήκες, εκχρηματισμός οικονομίας

Νέα κοινωνικά στρώματα που ζητούν μέτρα για την προώθηση των συμφερόντων τους

Εκφραστής ο Χ. Τρικούπης

- Θ. Δηλιγιάννης: συσπειρώνει τους αντίθετους με τον Τρικούπη. Δεν αποδέχεται χωρισμό εξουσιών αλλά επιδιώκει τον έλεγχο τους από το κόμμα του.
- Αιτήματα: κοινωνική δικαιοσύνη, μείωση φόρων, παροχή ευκαιριών για δημόσιες θέσεις. (Τρικούπης: κράτος-μοχλός ανάπτυξης, εκσυγχρονισμός με κάθε κόστος)
- Στη Θεσσαλία υποστηρίζει τους μικρούς αγρότες (Τρικούπης: μεγαλογαιοκτήμονες)
- Επικρίνει το κοινωνικό κόστος εκσυγχρονισμού, απεχθάνεται το χρηματιστικό κεφάλαιο.
- Ζητά: κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης, παραδοσιακή οικονομική ανάπτυξη.

Γ.2 Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΟΥ 19^{ου} (σελ. 82-84)

<p>Δεκαετία 1880: τα κόμματα είναι πιο συγκροτημένα. <u>Παλιότερα</u>: διαλύονταν με το θάνατο του ηγέτη τους. <u>Τώρα</u>: α) η θέση τους στην πολιτική ζωή και β) η τακτική τους</p>		<p>επιτρέπουν στα κόμματα να συνεχίσουν</p>
<p>Τα κόμματα δε διαθέτουν τυπική οργάνωση. •Οικογενειοκρατία, •πελατειακές σχέσεις, •εξαγορά ψήφων καθορίζουν τους οπαδούς τους.</p>		<p>Όμως: πολλοί εκλογείς κρίνουν με βάση •την πολιτική, •τις επιδράσεις των κομμάτων •και τα συμφέροντά τους</p>
<p>Υποψήφιοι βουλευτές</p>	<p>Επιλέγονται με κριτήριο τον κύκλο (αριθμό) των οπαδών που καθορίζεται από πελατειακές σχέσεις και εξυπηρετήσεις.</p>	
<p>•Εκλογικό σύστημα: ψηφίζονται όλοι οι υποψήφιοι θετικά ή αρνητικά. Μπορούσε να ψηφιστούν θετικά πολλοί υποψήφιοι. •1882 κα εξής: κυριαρχούν τα κομματικά κριτήρια •Δεκαετία 1890: σημαντικός ρόλος της κομματικής τοποθέτησης και περιορισμός των ανεξάρτητων υποψηφίων (1879: 24 τοπικά ψηφοδέλτια, 1885: 4 τοπικά). •Έτσι ανεξάρτητοι υποψήφιοι εντάσσονται σε κομματικά ψηφοδέλτια. •Ενισχύεται ο ρόλος των κομμάτων.</p>		
<p><u>Υποψήφιοι βουλευτές</u>: μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα, δικηγόροι, δημόσιοι υπάλληλοι.</p>		<p><u>Μέλη κομμάτων</u>: κατώτερα κοινωνικά στρώματα.</p>
<p><u>Οργάνωση κομμάτων</u></p>		
<p>•Αρχηγός •Κοινοβουλευτική ομάδα (σημαντική θέση βουλευτών γιατί ήταν απαραίτητοι στη βουλή ώστε να διαθέτει απαρτία και να αποφασίζει, έτσι μπορούν και πιέζουν την ηγεσία) •Οι βουλευτές κάνουν διορισμούς, επιτυγχάνουν ευνοϊκές ρυθμίσεις</p>		
<p>•Εποχή Όθωνα και Βούλγαρη: οι κυβερνήσεις πειθαναγκάζουν τους ψηφοφόρους. •Τώρα: κάποιοι δημόσιοι υπάλληλοι και φανατικοί συνεχίζουν τους πειθαναγκασμούς. •Όμως: σπανίζουν οι κατηγορίες για εξαγορά ψήφων. Συνεχίζεται η πατρωνία.</p>		
<p>Δεν έχουμε ταξικά κόμματα (όπως συμβαίνει στην Ευρώπη) Πελατειακές σχέσεις και κοινωνική κινητικότητα αμβλύνουν τις αντιθέσεις Τα μεγάλα κόμματα: •Δεν έχουν τοπικό ή ταξικό χαρακτήρα. •Διατηρούν μια αυτονομία από την κοινωνία. Προσβλέπουν ιδιαίτερα στους αγρότες</p>		

Γ.3 ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ (1893-1909) (σελ 84-88)

Χ. Τρικούπης: όραμα σύγχρονου κράτους, αναπτυγμένου και ισχυρού. Απραγματοποίητο. (πτώχευση)

Απογοήτευση αστών και διανοουμένων

Αιτίες:

αναποτελεσματικότητα, γραφειοκρατία, οικονομική καχεξία, «απόσταση» από Ευρώπη.

Επίσης: δυσαρέσκεια μικροκαλλιεργητών και στρατιωτικών

Συνέπεια: κρίση εμπιστοσύνης προς τα κόμματα και τους θεσμούς.

1893, πτώχευση έως 1897, ελληνοτουρκικός πόλεμος

Αποτυχία των κομμάτων να υλοποιήσουν το πρόγραμμά τους

➔ Οδηγεί σε αδιέξοδο

Δηλιγιανικό: δε μειώνει τους φόρους

Τρικούπικό: δεν πετυχαίνει τον εκσυγχρονισμό

Ελληνοτουρκικός 1897: ήττα που επιτείνει το αδιέξοδο.

Κορύφωση δυσπιστίας προς τα κόμματα.

Επεμβάσεις Γεωργίου στην πολιτική

Γεώργιος Θεοτόκης

(ηγέτης τρικούπικου κόμματος που προωθεί μεταρρυθμίσεις διοικητικού χαρακτήρα)

Ιάπωνες: κοινοβουλευτική ομάδα, πολιτικό μόρφωμα υπό τον Δημήτριο Γούναρη.

Κριτική στο πολιτικό σύστημα που δε μπορεί να ακολουθήσει τις εξελίξεις.

1908: διάλυση.

Συντεχνίες και εργατικές ενώσεις ζητούν

- Φορολογικές ελαφρύνσεις και
- Περιορισμό της γραφειοκρατίας

15/08/1909, τομή στην πολιτική ιστορία

Γουδί, **κίνημα** Στρατιωτικού Συνδέσμου (μυστική ένωση στρατιωτικών.)

Αίτημα: μεταρρυθμίσεις. (προωθούνται όχι δικτατορικά, αλλά μέσα από τη βουλή)

14/09/1909, διαδήλωση επαγγελματιών σωματείων που επιδίδουν ψήφισμα στο παλάτι με οικονομικά αιτήματα.

Συνέπειες:

- Ψήφιση μεταρρυθμιστικών νόμων
- Απόφαση αναθεώρησης Συντάγματος (Φεβ 1910)
- Προκήρυξη εκλογών αναθεωρητικής Βουλής.
- Διάλυση Στρατιωτικού Συνδέσμου (15/03/1910)